

سعه صدر ابزار حکمرانی است/ دستور امام علی(ع) به زمامداران

اسماعیلی گفت: امیرالمومنین(ع) نه تنها خود با مردم مهربان و نرمخو بود، که همیشه به منصوبان خویش نیز همین سفارش را می‌کرد. توصیه امام برای نرمش در برابر همه شهروندان جامعه است؛ نه فقط مومنان.

اسماعیلی گفت: امیرالمومنین(ع) نه تنها خود با مردم مهربان و نرمخو بود، که همیشه به منصوبان خویش نیز همین سفارش را می‌کرد. توصیه امام برای نرمش در برابر همه شهروندان جامعه است؛ نه فقط مومنان.

به گزارش خبرنگار مهر، محسن اسماعیلی در یکصد و پنجاه و چهارمین جلسه شرح و تفسیر نهج البلاغه در مجموعه فرهنگی سرچشمه، با بیان این مطلب افزود: از دیدگاه امیرالمومنین (ع)، زمامداران و رهبران جامعه باید دارای سعه صدر، اخلاق خوش، زبانی نرم و برخوردی جذاب باشند به طوری که امام به صراحت اعلام کرده اند «سعه صدر ابزار ریاست است.»

وی با بیان اینکه اگر شرح صدر یعنی بالا بودن ظرفیت و قدرت تحمل دیگران نباشد کسی قادر به هدایت و جذب و رهبری نیست، یادآور شد: برای همین است که حضرت موسی (ع) در ابتدای مأموریت و رسالت خویش از خدا تقاضا کرد «رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي». رمز موفقیت پیامبر اسلام نیز همین بود که به وی گوشزد شد «به برکت رحمت الهی، در برابر مردم نرم و مهربان شوی! و اگر خشن و سنگدل بودی، از اطراف تو، پراکنده می‌شدند. پس آنها را ببخش و برای آنها آموزش بطلب و در کارها، با آنان مشورت کن!»

اسماعیلی با اشاره به کلام امیرمومنان (ع) در وصف رسول خدا (ص) مبنی بر اینکه «همواره خوش رو بود و نرم خو و مهربان. نه خشن بود، نه درشت خوی، نه فریادزن، نه ناسزاگو، نه عیب جو و نه مدیحه گوی»، خاطرنشان کرد: البته این نه فقط در مورد پیامبر (ص)، بلکه در مورد هر کسی صادق است که می‌خواهد نقش رهبری، هدایت و مدیریتی ایفا کند.

وی با استناد به سفارش های امام زین العابدین (ع) در رساله حقوق، از رفتار عادلانه، مهربانی کردن و بخشش رفتارهای نابخردانه به عنوان حق شهروندان بر زمامداران نام برد و گفت: با این بینش است که حضرت از اخلاق تند زمامداران انتقاد می‌کند و خودش در زمان حکومت با مردم، خصوصاً پابرهنه‌ها چنان نرم و جذاب رفتار می‌کرد که در تاریخ مشهور است.

مفسر نهج البلاغه افزود: امیرالمومنین (ع) نه تنها خود با مردم مهربان و نرمخو بود، که همیشه به منصوبان خویش نیز همین سفارش را می‌کرد. توصیه امام برای نرمش در برابر همه شهروندان جامعه است؛ نه فقط مؤمنان. بلکه مهربانی حتی با آنان که مسلمان نیستند مورد تصریح و تاکید امام عدالت پیشگان است. از جمله به مالک اشتر نوشت:

«دل خود را از مهر و محبت و لطف به رعیت، آکنده ساز و در برابر آنان، چونان حیوان درنده ای مباش که خوردن شان را غنیمت شماری؛ چراکه مردم دو دسته اند: یا برادر دینی تو هستند، یا هم‌نوع تو. از آنان لغزش سر می‌زند و دستخوش حادثه و گرفتاری اند و به عمد یا خطا، خلاف می‌کنند. پس همچنان که خود، دوست می‌داری که خداوند با تو با عفو و گذشتش رفتار کند، تو نیز با آنان با عفو و گذشت رفتار کن؛ چراکه تو فرادست آنان هستی و فرمان‌روای بر تو، فرادست توست و خدا فرادست کسی است که تو را به فرمان‌روایی گماشته است.»

اسماعیلی افزود: اگر گزارشی از بدزبانی یا بدرفتاری کارگزاران با مردم به امام (ع) می‌رسید، از آنان توضیح می‌خواست و آنان را توبیخ می‌کرد. نمونه آن را می‌توان در نامه ۱۹ نهج البلاغه دید که امام به گزارش‌هایی اشاره می‌کند که از سوی کشاورزان غیرمسلمان در باره تندخویی حاکم به دست ایشان رسیده است.

عضو حقوقدان شورای نگهبان ادامه داد: دومین انتقاد حضرت امیر علیه السلام به ناآشنایی زمامداران با احکام الهی و ندانم کاری های متعدد است؛ هر چند عذرخواهی نیز بکنند. به زمامداران غیرمعصوم می‌توان حق داد که مانند هر کس دیگری گهگاه دچار خطا شود، اما نه در اداره جامعه، آن هم در امور راهبردی و کلان، آن هم به صورت مکرر و تکراری، آن هم با آگاهی از این اشتباه‌ها و اینکه می‌داند باز هم تکرار خواهد کرد.

محسن اسماعیلی خاطرنشان کرد: بنابراین انتقادهای امام به خطاهای قابل گذشت فردی و موردی نیست. انتقاد ایشان به اشتباهات مکرر در فهم غلط قرآن و سنت و صدور احکام نادرست بود؛ در حالی که مأموریت اصلی حاکم اسلامی فهم درست و اجرای دقیق دستورهای خدا و پیامبر او است.